

Финансирано от
Европейския съюз
Следващо Поколение ЕС

План за възстановяване и
устойчивост

Република България

ОДОБРИЛ:

ПРОФ. НЕЛИ КОСЕВА

РЪКОВОДИТЕЛ НА СНД

**ПОЛИТИКИ, ПРАВИЛА И ПРОЦЕДУРИ НА СНД - БАН ЗА БОРБА С ИЗМАМИ,
КОРУПЦИЯ, КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ И ДВОЙНО ФИНАНСИРАНЕ, МЕРКИ
ЗА ПРЕВЕНЦИЯ, ОТКРИВАНЕ, ДОКЛАДВАНЕ И КОРИГИРАНЕ НА СЕРИОЗНИ
НЕРЕДНОСТИ В СИСТЕМАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ**

Общи принципи

Съгласно Постановление № 157 на Министерския съвет от 7.07.2022 г. за определяне на органите и структурите, отговорни за изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост на Република България, и на техните основни функции, лицата, отговорни за управлението и изпълнението на Плана, са длъжни да предприемат необходимите мерки, свързани с предотвратяването на измами, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране от Механизма и от други програми на Съюза, както и от други национални или международни източници на финансиране. Съгласно чл. 3, ал. 1, т. 3 от Постановлението, лицата, отговорни за управлението и изпълнението на Плана са ръководителите на отговорните ведомства и организации, в рамките на които има определени структури за наблюдение и докладване, структури за наблюдение и крайни получатели по Плана или оправомощени техни представители съгласно чл. 8, ал. 3. За

изпълнение на инвестиция С2I2: „Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките (БАН) в сферата на зелените и цифровите технологии“ от Плана в структурата на БАН е сформирана Структура за наблюдение и докладване (СНД - БАН) за изпълнение на дейностите на инвестицията, включени в Оперативно споразумение за изпълнение на Националния план за възстановяване и устойчивост СПОР 21 от 01.03.2023 г..

Настоящите политики имат за цел не само да установят ефективни механизми за установяване, докладване и коригиране на дейности, застрашаващи и увреждащи финансовите интереси на ЕС, но най-вече да доведат до насърчаване на култура и правила на работа и поведение, които да оказват възпиращ ефект върху корупцията и да съдействат за предотвратяването и откриването на измами, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране, както и да гарантират, че тези случаи ще се разглеждат своевременно, отговорно, почтено и по подходящ професионален начин.

Позовавания на законови и подзаконови нормативни актове.

Договор за функционирането на Европейския съюз;

Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юли 2018 г. за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, и за отмяна на Регламент (ЕС, Евратом) № 966/2012 (1) Финансов регламент;

Регламент (ЕС, Евратом) № 966/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. относно финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, и за отмяна на Регламент (ЕО, Евратом) № 1605/2002 на Съвета;

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2021/241 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 12 февруари 2021 година за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост;

Закон за противодействие на корупцията (ЗПК), Обн., ДВ, бр. 84 от 06.10.2023 г., в сила от 06.10.2023 г.;

Наказателен кодекс;

Известие на комисията: Насоки относно избягването и управлението на конфликти на интереси съгласно Финансовия регламент (2021/С 121/01);

Информационна бележка относно индикаторите за измами във връзка с ЕФРР, ЕСФ и КФ СОСОФ 09/0003/00-BG;

Установяване на конфликт на интереси в процедури за обществени поръчки за структурни действия – практическото ръководство на ЕК, Европейска служба за борба с измамите (OLAF);

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ ГЕНЕРАЛНА ДИРЕКЦИЯ Оценка на риска от измами и ефективни и пропорционални мерки за борба с измамите;

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ ЕВРОПЕЙСКА СЛУЖБА ЗА БОРБА С ИЗМАМИТЕ (OLAF)

Установяване на конфликт на интереси в процедури за обществени поръчки за структурни действия;

Национална стратегия за превенция и борба с нередностите и измамите, засягащи финансовите интереси на Европейския съюз за периода 2021 – 2027 г.

Дефиниции.

Измама

Член К.3 от Договора за Европейски съюз, дава дефиниция за „измама“ по отношение на разходи като всяко умишлено действие или бездействие във връзка със:

- използването или представянето на фалшиви, неверни или непълни декларации или документи, в резултат на което се присвоява незаконно или неправомерно се задържат фондовете от Общия бюджет на Европейските общности или от бюджетите, управлявани от Европейските общности или от тяхно име;
- неоповестяване на информация в нарушение на конкретно задължение, което води до същия резултат;
- неправилно използване на такива фондове за цели, различни от тези, за които първоначално са предоставени.

По отношение на приходите – всяко умишлено действие или бездействие, което се отнася до:

- използването или представянето на фалшиви, неверни или непълни декларации или документи, в резултат на което незаконно се намаляват ресурсите в бюджета на ЕС или бюджетите, управлявани от ЕС или от негово име;
- неоповестяването на информация в нарушение на конкретно задължение, което води до същия резултат; или

- неправилното използване на законно предоставени ползи, което води до същия резултат.

Чл. 209, чл. 212 и 212а от Наказателния кодекс, престъплението „измама“, когато то е извършено при изпълнение на договора и засяга финансовите интереси на Европейския съюз, се счита за „измама, засягаща финансовите интереси на ЕС“.

Корупция

Чл. 3, ал. 1 от ЗПК: *Корупция по смисъла на този закон е налице, когато в резултат на заеманата висша публична длъжност лицето злоупотребява с власт, нарушава или не изпълнява служебни задължения с цел пряко или косвено извличане на наследваща се материална или нематериална облага за себе си или за други лица.*

Престъплението „длъжностно присвояване“ по чл. 201 от Наказателния кодекс когато то е извършено при изпълнение на договора и засяга финансовите интереси на Европейския съюз.

Престъпленията „подкуп“ по чл. 301, чл. 304, 304а, 304б, 304в и „провокация към подкуп“ по чл. 307 от Наказателния кодекс, в случаите, в които са извършени при изпълнение на договора и засягат финансовите интереси на Европейския съюз, се считат за „корупция, засягаща финансовите интереси на ЕС“.

Конфликт на интереси

Чл. 70-72 от ЗПК

Чл. 70. *Конфликт на интереси възниква, когато лице, заемащо публична длъжност, има частен интерес, който може да повлияе върху безпристрастното и обективното изпълнение на правомощията или задълженията му по служба.*

Чл. 71. *Частен е всеки интерес, който води до облага от материален или нематериален характер за лице, заемащо публична длъжност, или за свързани с него лица, включително всяко поето задължение.*

Чл. 72. *Облага е всеки доход в пари, парични средства или в имущество, включително придобиване на дялове или акции, както и предоставяне, прехвърляне или отказ от права, получаване на стоки или услуги безплатно или на цени, по-ниски от пазарните, получаване на привилегия или почести, помощ, глас в полза на избор, подкрепа или влияние, предимство, получаване на или обещание за работа, длъжност, дар, награда или обещание за избягване на загуба, отговорност, санкция или друго неблагоприятно събитие.*

Член 61 Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046

„1. Финансовите участници по смисъла на глава 4 от настоящия дял и другите лица, включително националните органи на всяко равнище, участващи в изпълнението на бюджета при условията на пряко, непряко и споделено управление, включително в подготвителните действия, в одита или в контрола, не предприемат никакви действия, които могат да поставят собствените им интереси в конфликт с тези на Съюза. Те предприемат също така подходящи мерки за предотвратяване на конфликт на интереси във функциите, за които носят отговорност, и за справяне със ситуации, които обективно могат да бъдат възприети като конфликт на интереси.

За целите на параграф 1 конфликт на интереси съществува, когато безпристрастното и обективно упражняване на функциите на финансов участник или друго лице, посочено в параграф 1, е опорочено по причини, свързани със семейния и емоционалния живот, политическа или национална принадлежност, икономически интерес или всякакъв друг пряк или косвен личен интерес.“

Нередност

В член 1, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 2988/955 „нередност“ се определя като:
„всяко нарушение на разпоредба на правото на Общността, в резултат на действие или бездействие от икономически оператор, което е имало или би имало за резултат нарушаването на общия бюджет на Общностите или на бюджетите, управлявани от тях, или посредством намаляването или загубата на приходи, произтичащи от собствени ресурси, които се събират направо от името на Общностите или посредством извършването на неоправдан разход.“

Двойно финансиране.

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2021/241 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 12 февруари 2021 година за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост:

Чл. 5 - Подкрепата от Механизма не замества, освен в надлежно обосновани случаи, периодични национални бюджетни разходи и спазва принципа на допълняемост на финансирането от Съюза.

Чл. 9 - Подкрепата по Механизма е в допълнение към подкрепата, предоставяна по линия на други програми и инструменти на Съюза. Реформите и инвестиционните проекти

могат да получат подкрепа от други програми и инструменти на Съюза, при условие че тази подкрепа не покрива същите разходи.

чл. 191, параграф 3 от Регламент (ЕС, Евратом) № 2018/1046, Финансов регламент:

При никакви обстоятелства едни и същи разходи не могат да се финансират два пъти от бюджета.

За изпълнение на настоящите политики е създадена работна група (екип за самооценка) за оценка на риска от измами, която ще координира процедурата за оценка на риска от измами и сериозни нередности в рамките на БАН при управлението на инвестицията като СНД. Работната група ще провежда работни срещи и ще извършва самооценка на риска от измами, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране в дейността на СНД, както и ще изготвя доклади, включващи информация за:

- идентифицираните рискови области и идентифицирани вътрешно присъщи (брутни) рискове за дейностите в СНД;
- оценка на въздействието и ефективността на въведените текущи контролни мерки на системата за контрол на риска, предвидени за ограничаване на брутния риск;
- определяне на остатъчните (нетните) рискове;
- реакция на риска, планове за действие и определени целеви рискове;
- при необходимост и/или в случай на непредвидени обстоятелства – ще бъдат провеждани допълнителни срещи за подготовка и обсъждане на процесите в СНД и свързаните с тях рискове от измами, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране, нововъзникнали рискове и предложения за подобряване на контролите;

Оценката на риска от измами, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране се утвърждава от ръководителя на СНД и се актуализира поне веднъж годишно или при настъпване на съществени промени в рисковата среда. Текущо наблюдение на контролните дейности, целящи намаляването на риска, се анализират и актуализират на срещи на Екипа за самооценка, които се провеждат най-малко два пъти годишно.

Методологията за оценка на риска от измами в дейността на СНД обхваща следните стъпки:

Стъпка 1: Идентифициране и количествено отразяване на вероятността и въздействието на специфичния риск на процесите в СНД и свързаните с тях рискове от измами, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране (брутен риск);

Стъпка 2: Оценка на ефективността на въведените текущи контролни мерки за ограничаване на brutния риск;

Стъпка 3: Оценка на нетния риск след отчитане на ефекта на всички текущи контролни мерки и тяхната ефективност, т.е. ситуацията такава, каквато е към настоящия момент (остатъчен риск);

Стъпка 4: Оценка на ефекта на планираните контролни мерки върху нетния (остатъчен) риск;

Стъпка 5: Определяне на целевия риск (нивото на риска, което СНД счита за допустимо).

Екипът за самооценка на риска от измами, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране в дейността на СНД се създава със заповед на ръководителя на СНД. Извършената от екипа оценка на процесите в СНД и свързаните с тях рискове от измами, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране, както и планираните контролни мерки (планове за действие), се утвърждават от ръководителя на СНД.

Съставът на екипа за самооценка включва председател, заместник-председател, секретар и членове. Екипът за самооценка се състои от служители на СНД съобразно участието им в дейностите по изпълнение на ПВУ и свързаните с тях рискове от измами, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране. Членовете на екипа изпълняват функциите на оценители на риска за процесите в СНД и свързаните с тях рискове от измами, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране. При необходимост и след одобрение от ръководителя на СНД, с мотивирано предложение на екипа за самооценка, за участие могат да бъдат поканени и други експерти от звеното.

Промени в състава на екипа за самооценка могат да се правят по предложение на председателя, заместник-председателя и членовете на екипа. По предложение на екипа и след одобрение на ръководителя на СНД, за определени цели и за подпомагане на екипа могат да се създават временни/постоянни работни групи.

Задачи на екипа за самооценка:

1. идентифицира специфичните рискове на ниво процес/дейност в СНД, отчитайки уязвимостта им от измами, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране, съобразно експертната оценка и компетентността на членовете на екипа и на базата на информацията регистрирани в СНД сигнали за нередности и резултатите от извършени от звеното контролни дейности;
2. анализира и интерпретира резултатите от оценка на рисковете (брутен и нетен);
3. обсъжда и определя методи, мерки и видове реакции на риска за ограничаване и отстраняване на идентифицираните рискове (план за действие по конкретните нетни рискове);
4. определя отговорни служители и срокове за изпълнението на мерките и дейностите по управление на риска в съответствие с плана за действие;
5. извършва мониторинг на изпълнението на мерките и дейностите по управление на риска, като при необходимост извършва преоценка на вече идентифицирани рискове;
6. докладва и предава за одобрение на ръководителя на СНД извършената оценка на риска от измами, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране в дейността на СНД.

В изпълнение на задачите си, екипът за самооценка взема предвид всички релевантни рискове идентифицирани чрез констатации и препоръки от извършени одити.

Дейността на екипа за самооценка се ръководи от председателя. При отсъствие или служебна ангажираност на председателя, дейността на екипа се ръководи от заместник-председателя.

Председателят на екипа:

1. насрочва заседанията и определя дневния ред за провеждането им;
2. ръководи заседанията и цялостната работа на екипа;
3. организира изготвянето на протокол от всяко заседание, който съдържа номер, дата, присъствалите лица, разглежданите точки от дневния ред и взетите решения по тях;
4. организира и контролира изпълнението на решенията на екипа;
5. организира експертното и информационното осигуряване на дейността на екипа;
6. организира обобщаването и изготвянето на списък на рисковете;

7. организира обобщаването на резултатите от извършената оценка на риска от оценителите на риска;
8. организира повторната оценка на рисковете, при необходимост;
9. организира изготвянето на доклад от извършената оценка и предложените корективни мерки;
10. представя доклада на извършената оценка пред ръководителя на ДНФ/СНД за одобрение.

Членовете на екипа:

1. изготвят списък от рискове съгласно компетентността им;
2. извършват оценка на риска;
3. изготвят становища, осигуряват информация и извършват други координационни дейности, свързани с дейността на екипа;
4. внасят за обсъждане в екипа предложения, свързани с изработването анализ и реакция на риска и/или други свързани с дейността на екипа документи;
5. имат право на достъп до съхраняваните протоколи и материалите към тях.

Организационно-техническото обслужване на дейността на екипа се осигурява от определения за секретар на екипа.

Председателят свиква екипа най-малко два пъти годишно, като секретарят уведомява по електронна поща членовете на екипа за деня и мястото на провеждането на заседанието. Извънредно заседание може да бъде свикано при възникнали нови рискове в СНД, при идентифицирана нужда от предприемане на допълнителни мерки, констатации и препоръки от одитиращи органи, други релевантни за оценката на риска от измами, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране обстоятелства, както и по искане на най-малко една четвърт от членовете на екипа. На всяка среща на екипа, членовете на екипа докладват за срещнати трудности и слабости при извършваните обичайни за СНД дейности във връзка с вече идентифицираните рискове от измама, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране, упражняваните от СНД контролни мерки по тях, както и във връзка с идентифицирането на нови рискове. За всяко заседание на екипа се съставя протокол, който се подписва от членовете на екипа. Протоколите и внесените за обсъждане материали по дневния ред и останалата документация, свързана с дейността на екипа, се съхраняват от

председателя или заместник - председателя на екипа. Протоколите се предоставят на всички членове на екипа по електронна поща не по-късно от седем дни след приемането им.

Решенията на екипа се приемат с явно гласуване и с мнозинство повече от половината от членовете на екипа с право на глас. При възникване на проблеми, които изискват вземането на спешни процедурни решения, по изключение екипът може да обсъди и вземе тези решения неприсъствено.

Идентифициране/откриване на възможни процесни рискове и рискове от измама, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране в СНД.

При идентифициране на рискове от измама СНД ползват Насоките на ЕК за оценка на риска от измами и ефективни и пропорционални мерки за борба с измамите. Адаптирано за ПВУ се обхващат рисковете в трите ключови области – подбор на проектни предложения, изпълнение на инвестициите и обществените поръчки.

За процеса на подбор на кандидати са определени рискове от:

- Конфликт на интереси в рамките на оценяващата комисия;
- Представяне на декларации с невярно съдържание от кандидатите;
- Риск от двойно финансиране.

За процеса по мониторинг на изпълнението на проектите, включително възлагането на обществени поръчки, и проверка на дейностите са представени рисковете от:

- Недеклариран конфликт на интереси или подкупи и комисионни;
- Избягване на необходимата състезателна процедура;
- Манипулация на процеса на състезателната процедура;
- Нерегламентирани споразумения за оферирание;
- Манипулиране на искане за плащане;
- Недоставяне или заместване на продукти;
- Изменение на действащ договор;
- Фиктивни разходи за труд;
- Разходите за труд са разпределени неправилно;
- Неизпълнение на заложените в проекта етапи и цели

За процеса по контрол и плащания:

- Непълен / неадекватен процес на проверка;

- Конфликти на интереси в рамките на СНД;

Идентифицирането на риска е първата стъпка от процеса по управление на риска. Изброените специфични рискове служат за основа за извършването на оценката на риска от измами, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране. В случай на идентифициране на други специфични за ПВУ рискове от измама, СНД ще допълва списъка на идентифицираните рискове. При идентифициране на други рискове за процесите, включително и непряко свързани с рисковете от измама, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране, СНД извършва допълнителна оценка. За идентифициране на рисковете се вземат предвид и релевантни констатации от получени одитни доклади.

Мерки за предотвратяване на измама, корупция и конфликт на интереси

Мерките, които се прилагат с цел превенция на възникването и допускането на случаи на измама, корупция и конфликт на интереси се прилагат от служителите на СНД – БАН.

Служителите на СНД прилагат Кодекса за поведение на служителите в БАН. Кодексът определя професионалното и лично поведение на служителите, задължението за избягване на конфликт на интереси и подаването на сигнал за конфликт на интереси.

Освен нормите на Кодекса за поведение на служителите в БАН, служителите на СНД – БАН са длъжни да:

- не допускат да бъдат поставени в икономическа или друга зависимост, както и да искат и да приемат подаръци, услуги, пари, облаги или други ползи, които могат да повлияят на изпълнението на задълженията им по управление/изпълнение на инвестицията.
- не приемат подаръци или облаги за извършване на работа, която влиза в служебните им задължения, нито да извършват дейност извън тяхната компетентност;
- не приемат облага или обещание за облага, за да упражнят влияние при вземане на решение от други лица във връзка с изпълнение на служебните им задължения по управление или изпълнение на инвестицията;
- не посредничат за получаване от друго лице на облага, за да бъде извършено или да не бъде извършено действие по служба;
- не извършват дейност в частен интерес, която е в нарушение на глава осма от Закона за противодействие на корупцията.

- да докладват на Ръководителя на СНД за станали им известни данни за корупция или за конфликт на интереси при изпълнението или управлението на инвестицията.

Служителите на СНД подписват декларация, че са запознати с дефиницията за нередност по смисъла на Регламент (ЕО, Евратом) № 2988/95, дефиницията за корупция по смисъла на чл. 3, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията, както и състава на престъплението измама по чл. 209, чл. 212 и 212а от Наказателния кодекс, състава на престъплението подкуп по чл. 301, чл. 304, 304а, 304б, 304в и провокация към подкуп по чл. 307 от Наказателния кодекс и със състава на престъплението длъжностно присвояване по чл. 201 от Наказателния кодекс (транспонирани в българското законодателство определения за престъпленията измама по смисъла на чл. 3 и активна и пасивна корупция и присвояване по смисъла на чл. 4 от Директива (ЕС) 2017/1371 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2017 година относно борбата с измамите, засягащи финансовите интереси на Съюза, по наказателноправен ред) и реда за процедурането на получената информация за такива нередности. Декларациите се подписват в 5-дневен срок от назначаването им, респ. определянето им. Декларациите се съхраняват в съответната организация/структура.

Служителите на Екипа за управление на КП и служителите на СНД подписват декларация за липса на конфликт на интереси по смисъла на чл. 61, параграф 3 от Регламент (ЕС, Евратом) № 2018/1046 и чл. 70 от Закона за противодействие на корупцията в 5-дневен срок от назначаването им, респ. определянето им.

В случай, че след първоначалното подписване на декларацията спрямо член на екипа за управление/служител в СНД възникне ситуация, която може да повлияе на безпристрастното и обективно изпълнение на задълженията му, заинтересованото лице е длъжно да декларира тези обстоятелства в 3-дневен срок от узнаването им. Независимо от посоченото, от момента на узнаване на обстоятелствата лицето трябва да се въздържа от действия, които могат да компрометират безпристрастното изпълнение на неговите трудови задължения. Незабавно от узнаване на обстоятелствата, които го поставят в конфликт на интереси, членът на екипа/служителят трябва писмено да уведоми Ръководителя на СНД. Последният предприема действия служителя, декларира възможен конфликт на интереси, да прекрати всякаква дейност по въпроса, за който конфликта се отнася, и трябва да прецени необходимостта от заместване на лицето. В случай, че проверката за наличието или за

липсата на конфликт на интереси следва да се извърши спрямо лице, посочено в § 2, ал. 1 от допълнителните разпоредби на ЗПК, проверката, както и производството по установяване на конфликта на интереси се осъществяват по реда на ЗПК.

Декларации за липса на конфликт на интереси се подписват и от лицата, участващи в комисиите за оценка на оферти и избора на изпълнители при възлагане на дейности по инвестиции.

Декларациите за липса на конфликт на интереси и последващите за деклариране на възможен такъв се съхраняват в Човешки ресурси, БАН.

За изпълнението на дейностите по инвестиции, СНД извършва предварителен контрол за съответствие с приложимите европейски и национални изисквания в областта на обществените поръчки на обявлението, решението и документацията за участие в обществената поръчка, както и предложението за изменение на сключен договор на крайни получатели, извън случаите на осъществен контрол от Агенцията по обществени поръчки (АОП) в съответствие с чл. 229, ал. 1, т. 2, букви г), д) и е) от ЗОП. Предварителният контрол за законосъобразност е превантивна контролна дейност, която е насочена да предотвратява вземането на незаконосъобразни решения. Във всеки контролен лист за осъществен предварителен контрол се документира мотивирано заключение за наличие/липса на потенциални нарушения, както и предложения за избягването им/препоръки за корективни действия. Лицата, отговорни за изготвянето на проверените проекти на документи, вземат предвид заключението и извършват необходимите корективни действия.

СНД използва системата ARACHNE като средство за предварителен контрол в процедурата за възлагане на обществена поръчка от възложител - краен получател за:

- За идентифициране на потенциален конфликт на интереси по отношение на членовете на комисията по чл. 103, ал. 1 от ЗОП с кандидатите или участниците, подали оферта;
- В рамките на проверката за съответствие с изискванията към личното състояние и критериите за подбор, поставени от възложителя.

СНД използват системата ARACHNE като средство за предварителен контрол в процедурата за подбор на предложения за изпълнение на инвестиции от крайни получатели, които не са изрично посочени в Плана за възстановяване и устойчивост, по реда на ПМС № 114/2022 г. за:

- Идентифициране на потенциален конфликт на интереси или свързаност на външни оценители, участващи в оценителната комисия по чл. 10, ал. 1 от ПМС № 114/2022 г. и кандидатите за средства от МВУ;
- В рамките на оценката на административното съответствие и допустимостта на подадените предложения за изпълнение на инвестиции в процедурата за подбор.

Дейности за установяване на случаи на сериозни нередности

Съмненията за осъществена измама, корупция или конфликт на интереси, както и индикациите за възникването им, се установяват обичайно в хода на осъществявана контролна дейност от СНД (проверка на отчетените разходи и дейности) и/или при получаване на информация от външен източник – сигнал от лице, гражданска организация, медийна публикация и др. източници.

При извършването на: последващ контрол за законосъобразност на проведените от Крайни получатели процедури за възлагане на обществени поръчки, проверка на финансово-технически отчет и при проверки на място задължително се анализира дали са налице индикатори за измама, конфликт на интереси и корупция, като се използват данните от системата ARACHNE, както и тези, съдържащи се в Търговския регистър и други публични бази-данни. При данни за такава свързаност СНД сезират компетентните органи. По време на проверката допълнително се следи за наличието на индикатори за измама, като се ползват „червените знамена“, приложими за ЕСИФ и посочени в следните подробни ръководства: Известие на Комисията с Насоки относно избягването и управлението на конфликти на интереси съгласно Финансовия регламент (2021/С 121/01), Установяване на конфликт на интереси в процедури за обществени поръчки за структурни действия – практическото ръководство на ЕК, Европейска служба за борба с измамите (OLAF), Информационна бележка относно индикаторите за измама за ЕФРР, ЕСФ и КФ (СОСОФ 09/0003/00-EN) и Насоки на ЕК относно оценка на риска от измами и ефективни и пропорционални мерки за борба с измамите. За целите на проверката задължително се отчита и информацията, получена чрез бутона за сигнали на страницата на БАН. Резултатите от проверките се документират в съответните контролни листове. При установени индикатори („червени знамена“) информацията се предоставя на дирекция „Защита на финансовите интереси на Европейския съюз (АФКОС)“ в Министерството на

вътрешните работи за допълнителна проверка и насочване към компетентните органи (Прокуратурата на Република България/ Европейската прокуратура/КПК).

Информация за установените от одитната дейност на ИА ОСЕС индикатори на измама, корупция или конфликт на интереси се предоставят и на СНД, с цел предприемане на последващи действия, включително съгласно препоръките на ИА ОСЕС. Одитните доклади, съдържащи информация за двойно финансиране, измама, корупция или конфликт на интереси, както и индикациите за възникването им, представляват сигнали за сериозни нередности.

Отчитат се резултатите и констатациите от проверките на одитните и контролните органи.

Налице е възможност за подаване на сигнали за нередности посредством изградения бутон за сигнали на електронната страница на БАН (<https://pvu.bas.bg/>). Сигнали могат да бъдат подавани и устно, писмено и по електронна поща. Принципната уредба на подаването и разглеждането на сигнали се съдържа в глава 8 от Административнопроцесуалния кодекс (АПК). Приет е Закон за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения (обн. ДВ, бр. 11 от 02.02.2023 г., влиза в сила 3 месеца след обнародването му)

Процедура за докладване на сигнали за сериозни нередности

БАН осигурява възможност за подаване на сигнали за нередности на своята интернет страници, на посочена електронна поща, устно или писмено. Служителят, приел устен сигнал, го документира.

Когато е постъпил сигнал за нарушение, или когато в процеса на извършваните от проверки СНД е установила индикатори за такова, се извършват следните действия:

1. Получените в сигнали се регистрират в деловодната система на БАН;
2. След регистриране постъпилите сигнали се предоставят незабавно на ръководителя на СНД;
3. Когато в резултат на извършваните от него контролни дейности служител на СНД установи индикатор за сериозна нередност, той формулира писмено своето съмнение и информира Ръководителя на СНД, като уточнява дали се отнася до измама, корупция или конфликт на интереси, като представя и резултатите от извършените проверки (в т.ч.

проверки в Търговския регистър и/или ARACHNE, попълнени контролни листове) в подкрепа на това становище и го предоставя на Ръководителя на СНД за процедиране;

4. Ръководителят на СНД разпределя сигнала на служител за разглеждане и процедиране;

5. Служителят по т. 4 в срок до три работни дни от възлагането въвежда обстоятелствата в специален модул в ИС за ПВУ. Обстоятелства, открити на по-късен етап и подлежащи на вписване, се въвеждат в срок до три работни дни от откриването им;

6. Служителят по т. 4 в срок до десет работни дни извършва проверка на получения сигнал за относимост към изпълнението на инвестиция от ПВУ и информацията по инвестицията. В случай на установена фактическа сложност срокът може да бъде удължен еднократно с десет работни дни. В докладна записка до ръководителя на СНД се документират извършените действия и заключението, че сигналът съдържа данни относими към изпълнението на инвестиция и/или посочените такива съответстват на фактическата обстановка по инвестицията;

7. Служителят извършва преглед на информацията с цел идентифициране дали същата се отнася до измама или подкуп и присвояване по смисъла на Наказателния кодекс, корупция по смисъла на чл. 3, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията или конфликт на интереси по смисъла на чл. 61 на Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 и/или чл. 70-72 от Закона за противодействие на корупцията. Служителят, със съгласието на Ръководителят на СНД, може да пренасочи информацията за процедиране от друго, компетентно по предмета на сигнала лице. В случай на установена фактическа сложност срокът може да бъде удължен еднократно с пет работни дни. В докладна записка до ръководителя на СНД се документират извършените действия и заключението дали са налице основания за процедиране на информацията. В случай, че установи, че не са налице данни за съмнение за измама, конфликт на интереси или корупция, служителът по нередности приключва сигнала и информира подателя;

8. В случай, че установи, че са налице данни за съмнение за измама или корупция, служителът по нередности представя докладна записка на Ръководителя на СНД за предоставянето на информацията чрез ИС за ПВУ на дирекция „Защита на финансовите интереси на Европейския съюз (АФКОС)” в Министерството на вътрешните работи в срок

от два работни дни от приключване на проверката. Ръководителят на СНД информира ДНФ за сведение;

9. При съмнение за конфликт на интереси по чл. 70-72 от ЗПК информацията се представя от ръководителя на СНД на КПК. При съмнение за свързани лица (представляващо конфликт на интереси извън ЗПК, по смисъла на Финансовия регламент) служителят по нередности в СНД извършва проверки посредством ЕСГРАОН, търговския регистър, други лицензирани информационни системи. Срокът за извършване на проверките за свързаност е тридесет работни дни от възлагането. При фактическа сложност срока може да бъде еднократно удължен с петнадесет работни дни. При събрани в резултат на проверките данни за свързаност се подава докладна записка до ръководителя на СНД, който подава сигнал към Прокуратурата на Република България/Европейската прокуратура. В тези случаи информацията се подава към компетентните органи с копие до дирекция АФКОС, и ДНФ се информира за сведение;

10. В случай, че информацията по т. 3-8 е свързана с действията на лице, или се отнася до лице – член на Екипа за управление, получената информация се изпраща в ДНФ.

В ИС за ПВУ се въвежда, актуализира и съхранява цялата информация и се прикачват документи, касаещи образувани преписки по проверки на сигнали. Въвеждат се предприетите действия и корективни мерки от крайни получатели. При установяване на измама, конфликт на интереси или корупция в ИС за ПВУ се прикачват актовете на компетентните органи.

Досието на сериозната нередност (измама, корупция или конфликт на интереси) в ИС за ПВУ съдържа цялата относима документация, събрана в хода на административната проверка във връзка с конкретен сигнал за нарушение.

В случай, че сигналът за сериозна нередност засяга ръководителя на СНД или друг оправомощен от него служител на СНД, в чиито отговорности е да процедира сигнала, той се подава към дирекция „Национален фонд“.

Когато полученият сигнал съдържа безспорни данни за неправомерно поведение (чувствителна информация за замесени лица), без да извършва действията по т. 6-9, СНД уведомява незабавно компетентния орган - в този случай СНД информира ДНФ;

СНД извършва проверки съгласно СУКПВУ на данните във Финансово-техническите отчети, подадени от Крайни получатели в изпълнение на договорите за

финансиране, за съответствие с приложимото законодателство, както и че не са допуснати двойно финансиране, конфликт на интереси, корупция и измами.

В случаите на констатирани отклонения извън престъпни състави по смисъла на Наказателния кодекс, СНД предприемат действия за тяхното отстраняване, с цел същите да не се отразят върху законосъобразното и правилното изпълнение на инвестицията.

В ИС за ПВУ се въвежда, актуализира и съхранява информация и се прикачват документи във връзка с предприетите действия по администриране на сигнала за сериозна нередност и корективните мерки от структурите, отговорни за изпълнението на ПВУ:

1. получения сигнал и документите към него;
2. документацията по извършената административна проверка от СНД, в т. ч. всички писмени доказателства по случая;
3. заключението относно процедирането на сигнала;
4. извадки от одиторски/контролни доклади, когато е приложимо;
5. всякакъв вид кореспонденция, свързана с нарушението, включително относимата кореспонденция с КП;
6. извършените от АФКОС анализ, оценка и проверки;
7. информация за предприетите корективни действия – спиране на плащания, отстраняване на лице от изпълнявани задължения, направен самоотвод;
8. кореспонденцията с компетентния орган към когото е процедиран сигнала, касаеща статуса на случая;
9. друга относима информация.

Актуализацията на информацията по сигнал за сериозна нередност се извършва в срок до 3 работни дни от получаването на документ или извършването на действие по администриране на сигнала.

Корективни действия при сериозни нередности.

СНД спира плащанията със средства от МВУ към КП при:

- Повдигнато с обвинителен акт обвинение за извършено престъпление измама или корупция (подкуп), касаещо инвестиция от ПВУ;
- Установен с акт на компетентния орган - КПК конфликт на интереси по ЗПК.

Спирането на плащанията по инвестицията е пропорционално на отражението, което имат измамата, корупцията или конфликтът на интереси върху него. Ако те касаят основна дейност или засягат значителна част от инвестицията, или ако са свързани с лице собственик на и/или представляващ юридическо лице – КП или физическо лице – КП, се спират плащанията по цялата инвестиция. Ако сериозната нередност засяга само определена обособима част от инвестицията или лицето, участващо в осъществяването на тази нередност, може да бъде отстранено без това да повлияе на изпълнението на инвестицията и това може да бъде обосновано, спира се само съответстващото за изпълнението на обособимата част плащане. Определянето на частта от инвестицията, спрямо която следва да бъде спряно финансирането със средства от МВУ, и обосновката за това, се извършва от ДНФ със съдействието на СНД.

При съмнение за измама, корупция или конфликт на интереси по отношение на длъжностно лице във връзка с изпълняваните от него функции и касаещо изпълнението на инвестиция по ПВУ, лицето се отстранява от извършването на дейности по отношение на тази инвестиция. Отводът се извършва въз основа на докладна записка до Ръководителя на СНД.

Когато участник в процеса по изпълнение и контрол узнае обстоятелства, които могат да го поставят в конфликт на интереси по отношение на инвестиция от ПВУ, той е длъжен да си направи самоотвод от изпълнението на конкретно правомощие или задължение по служба, като уведоми Ръководителя на СНД с докладна записка (чл. 81, ал. 1 от ЗПК).

Разследване

В зависимост от естеството на сериозната нередност (измама, корупция или конфликт на интереси) компетентни органи да извършат проверка с цел установяване на престъпление или нарушение и последващо разследване по реда на НПК са:

- **при съмнение за измама, корупция (подкуп) или конфликт на интереси (свързани лица)**, съгласно националното законодателство и Финансовия регламент – **Прокуратурата на Република България и Европейската прокуратура**. При наличие на законен повод и достатъчно данни за извършено престъпление се образува досъдебно производство по реда на Наказателно процесуалния кодекс с постановление на прокурора. Когато е убеден, че са събрани необходимите

доказателства за разкриване на обективната истина и за повдигане на обвинение пред съда, прокурорът съставя обвинителен акт и делото се предава на съд;

- **при съмнение за конфликт на интереси по чл. 70 от Закона за противодействие на корупцията – КПК.**

Специфични дейности, свързани с проверка за двойно финансиране

Всички участници в изпълнението и контрола на ПВУ – крайни получатели и служители в СНД следят за избягване на двойно финансиране. В първия ФТО, който представят крайните получатели към СНД, се дава актуална информация за свързани проекти или инвестиции, които крайния получател изпълнява с финансиране от национални източници или други международни програми и инициативи с оглед недопускане на двойно финансиране на дейностите, които са част от инвестицията, финансирана от МВУ, включително демаркация с инвестицията по ПВУ. Във всеки следващ ФТО се дава информация за нови свързани проекти или инвестиции, както и за изменение на съществуващите. Проверките за двойно финансиране се извършват както по отношение на разходите, така и по отношение на инвестициите в тяхната цялост.

По време на изпълнение на инвестицията се извършват следните проверки във връзка с ФТО:

- Проверка за наличие на декларация за липса на двойно финансиране (ако е приложимо);
- Проверка на информацията в информационните системи за програмите от споделено управление (ИСУН и MIS) с цел потвърждаване на предоставената във ФТО информация за проекти по програмите за споделено управление/програмите за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС/ФМ на ЕИП и НФМ. Проверката в тази система включва дали крайният получател е и бенефициент по програмите за споделено управление/програмите за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС и ако е такъв, дали има дейности по съответния проект, сходни или идентични с изпълняваните по инвестицията от ПВУ. В случай на последното се извършва проверка на отчетените по дейността фактури;
- Проверка във Financial Transparency System и/или други информационни системи дали крайният получател по ПВУ е бенефициент на средства по програми, директно управлявани от ЕК или други органи на ЕС. При положителен отговор се изисква

допълнителна информация от крайния получател с цел демаркация на изпълняваните по инвестицията и съответния грант или договор дейности. При съмнения за припокриване на дейности СНД може да поиска допълнителна информация от отговорната по програмата и съответния грант или договор европейска служба;

– Наличие на адекватна счетоводна система на крайния получател, позволяваща аналитична отчетност/самостоятелен фирмен код за всички трансакции по МВУ, които да позволяват разграничаване на разходите и на финансовите потоци при финансиране от други източници.

При установяване на случаи на двойно финансиране, разходът не се финансира със средства от МВУ и/или се изисква неговото възстановяване. СНД въвежда информацията своевременно в ИС за ПВУ, като посочва засегнатия конкретен договор с краен получател/договор с изпълнител, сключен от краен получател, финансиран от МВУ и описва планираните и извършените последващи действия съгласно раздел „Защита на финансовите интереси“ от СУКПВУ.

В случаите, в които плащанията по инвестицията са приключили и е необходимо извършване на възстановяване на изплатени средства поради двойно финансиране, СНД изготвя и изпраща през ИС за ПВУ информационната система за ПВУ уведомление за възстановяване на надплатените суми към крайния получател. Дължими суми от крайни получатели подлежат на възстановяване съгласно условията, определени в договора за финансиране с КП в съответствие със СУКПВУ.

Установяване на пропуски при прилагане на принципа на добро финансово управление (които не представляват измама, нередност, конфликт на интереси или двойно финансиране).

Със Заповед № 526/01.07.2022 г. на заместник министър-председателя по еврофондовете и министър на финансите е одобрена Системата за управление и контрол на ПВУ (СУК), която въвежда стройна система за контрол и която има за цел да предотвратява и открива, доколкото това е практически възможно, извършването на измами, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране и да отстранява въздействието им, ако те настъпят. В дейността си, СНД прилага утвърдената СУК на ПВУ, както и прилага вътрешните си правила и процедури, изградени на основата на СУК на ПВУ.

Ред за осъществяване на предварителен контрол чрез системата ARACHNE

Предварителен контрол чрез системата ARACHNE се осъществява на:

➤ Процедури по Постановление № 114 на МС от 8.06.2022 г. за определяне на детайлни правила за предоставяне на средства на крайни получатели от Механизма за възстановяване и устойчивост в следните случаи:

✓ За идентифициране на **потенциален конфликт на интереси или свързаност на външни оценители**, участващи в оценителната комисия по чл. 10, и **кандидатите** за средства от МВУ по смисъла на § 1, т. 2 от ПМС № 114/2022 г.

Извършва се от определените със заповедта за назначаване на оценителната комисия наблюдатели, които са служители на СНД и следят за законосъобразното провеждане на оценката. Проверката може да се извърши и от определените за това служители от ръководителя на СНД.

При установено посредством ARACHNE съмнение за наличие на конфликт на интереси спрямо лице от оценителната комисия, същото се отстранява от извършването на дейности по отношение на оценката и се замества от друго лице. Извършват се действията по чл. 13, ал. 5 -9 от ПМС № 114/2022 г.

✓ В рамките на **оценката на административното съответствие и допустимостта** по чл. 8, ал. 1, т. 1, б. „а“ на подадените предложения за изпълнение на инвестиции.

Извършва се от помощник-оценители, които са служители на СНД и следят за законосъобразното провеждане на оценката. Проверката може да се извърши и от определените за това служители от ръководителя на СНД.

В рамките на тази оценка посочените лица следва да извършат проверка в АРАХНЕ относно липсата на обстоятелствата по чл. 6, ал. 1, т. 1 от ПМС № 114/2022 г. във връзка с чл. 54, ал. 1, т. 7 от ЗОП, чл. 6, ал. 1, т. 2 и ал. 2 от ПМС № 114/2022 г. Проверката се извършва по отношение на кандидатите, подали предложение за изпълнение на инвестиция и техните партньори в съответствие с чл. 6, ал. 4 и 5 от ПМС № 114/2022 г. При проверката се проследява спазването от кандидатите на изискванията за предоставяне на средства от МВУ, посочени в чл. 2, ал. 3 и 4 от ПМС № 114/2022 г., и съответствието им с условията за кандидатстване.

➤ **Възлагане на обществени поръчки по реда на ЗОП.** Използването на системата ARACHNE като средство за предварителен контрол в процедурата за възлагане

на обществена поръчка от възложител - краен получател, е препоръчително в следните случаи:

✓ За идентифициране на **потенциален конфликт на интереси по отношение на членовете на комисията** по чл. 103, ал. 1 от ЗОП с кандидатите или участниците, подали оферта.

✓ В рамките на проверката за съответствие с изискванията към личното състояние и критериите за подбор, поставени от възложителя.

➤ **СНД извършва предходните проверки за Възложители – крайни получатели, които не са извършили проверките по предходния пункт.**